

з цього часу подібні правові дослідження в Україні фактично не проводилися. Делается вывод о перспективах научных исследований на тему административно-правового обеспечения статуса внутренне перемещённых лиц и обозначаются новые направления таких исследований.

Ключевые слова: внутренне перемещённые лица, административно-правовой статус, административно-правовое обеспечение, научные исследования.

Summary

Krakhmalova K. Current state of research on the status of internally displaced persons in Ukraine.

In this article we argue for necessity of the administrative-legal regulation of the status of internally displaced persons in Ukraine both in the context of responsibility of the state before its citizens, and in the context of implementing in national law international human rights standards and state's euro integration aspirations. We provide structured analytical description of the sources and literature on the topic (special scientific literature, legal sources and supplementary sources and literature from other disciplines), and discuss potential reasons why so few researches have been done on this topic previously. It concludes with evaluation of the perspectives of the scientific research on the topic of administrative-legal regulation of the status of internally displaced persons in Ukraine and outlines directions in which such research is going to be conducted further.

Key words: internally displaced persons, administrative-legal status, administrative-legal regulation, scientific research.

УДК 347.724

І. А. ЛАВРІНЕНКО

*Ігор Анатолійович Лавріненко, магістр права,
юрист «Jurimex, ЮК»*

ПРАВО ГАРАНТА НА РЕГРЕС ТА ЙОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Виконання гарантом вимоги бенефіціара про виплату гарантійної суми у випадку порушення основного зобов'язання є підставою для виникнення між гарантом і принципалом правовідношення, яке в літературі іменується регресним (ч. 1 ст. 569 Цивільного кодексу України – далі ЦК України).

Як відомо, вітчизняне цивільне законодавство не містить загального поняття «регрес», а тим паче питань, пов'язаних з його забезпеченням. Саме тому метою цієї статті є дослідження питань з приводу регресного права гаранта на відшкодування суми гарантійного платежу та забезпечення цього права у разі його виникнення.

Варто зазначити, що юридичну категорію «регрес» досліджував І. Б. Новицький, який у своїй праці дійшов висновку, що «регресним обов'язком називається обов'язок:

а) являющееся следствием платежа одним лицом (кредитором по регрессному обязательству) другому лицу, хотя последовавшего юридически обоснованно, однако вызванного виной третьего лица (должника по регрессному обязательству) без вины со стороны первого;

б) направленное к переложению уплаченной суммы на это третье лицо, по вине которого последовал платеж со стороны первого лица второму»¹.

Право на регрес з боку гаранта підтверджується низкою доктринальних ознак самої гарантії в цілому та статусу гаранта за нею, відповідно до якої:

1) гарант надає забезпечення бенефіціару стосовно виконання принципалом основного зобов'язання, проте це не означає акт дарування бенефіціару або принципалу;

2) залучення гаранта для забезпечення виконання основного зобов'язання слугує метою безперешкодного задоволення інтересів бенефіціара за рахунок оперативного отримання гарантійної суми;

3) відповідно до норм ЦК України гарантія є способом забезпечення виконання зобов'язань і його реалізація означає, що бенефіціар не зможе повторно вимагати виконання основного зобов'язання в тій же частині від боржника (принципала).

Дії гаранта з виплати бенефіціару гарантійної суми без наступного звернення до принципала в порядку регресу є правом гаранта, проте дії принципала, який відмовляє відшкодувати виплачену гарантом гарантійну суму в порядку регресу, має кваліфікуватися як збереження майна без достатньої правової підстави (ст. 1212 ЦК України). Вважаємо, що законодавець не випадково визначив саме так статус гаранта.

Необхідно зазначити, що в деяких іноземних джерелах висловлена думка, відповідно до якої право вимоги гаранта, який виконав гарантійне зобов'язання, є не регресом, а суброгацією, що присутня також і при поруці². Прихильники суброгації не вважають ознаку незалежності гарантійного зобов'язання підставою для віднесення вимоги до гаранта до принципала до числа регресних. Спільні ознаки суброгації та регресу полягають у тому, що третя особа набуває право на відшкодування витрат, понесених у зв'язку з виконанням зобов'язання на користь кредитора, в результаті чого інтерес кредитора задовольняється. Проте відмінності існують саме в складі, елементах правовідношення. Як підкреслював Р. Сават'є, при суброгації «сохраняются тот же должник, те же обеспечения, тот же характер обязательств, те же проценты»³. Отже,

суброгація розглядається як один зі способів заміни сторін у зобов'язанні поряд з цесією та переведенням боргу на іншу особу. При суброгації відбувається заміна первісного кредитора в існуючому зобов'язанні. Саме зобов'язання при цьому не припиняється і суть його не змінюється (змінюється лише особа, що репрезентує право). Оскільки з виплатою гарантом гарантійної суми основне зобов'язання припиняється, то відсутні підстави стверджувати про суброгацію.

Додатковим аргументом на користь концепції регресу свідчить той факт, що зобов'язання гаранта є незалежним щодо основного, а гарант не розглядається як співборжник принципала, тому не може йтися про заміну кредитора в основному зобов'язанні.

Таким чином, термін «суброгація» не може застосовуватися до відносин гаранта та принципала з приводу відшкодування витрат, понесених гарантом при виконанні гарантійного зобов'язання.

Згідно з ч. 6 ст. 261 ЦК України до регресної вимоги гаранта, як і до будь-якого іншого регресного зобов'язання, застосовується загальний строк позовної давності. Перебіг цього строку починається з моменту виконання основного зобов'язання, яке для гаранта є виплатою гарантійної суми.

Таким чином, гарант, який виконав зобов'язання перед бенефіціаром відповідно до умов виданої гарантії, безумовно, має право на відшкодування виплачених сум шляхом пред'явлення регресної вимоги до принципала. Указане правило діє і в сфері міжнародних відносин, зокрема, воно достатньо чітко сформульовано в пункті «с» ст. 14 Уніфікованих правил міжнародної торгової палати для гарантій на першу вимогу від 1992 р., відповідно до якого принципал повинен нести відповідальність за компенсацію витрат гаранта з виконання гарантійного зобов'язання. Аналогічну суть закладено також в положення п. 2 ст. 17 Конвенції ООН про незалежні гарантії та резервні акредитиви від 1995 року.

Важливою умовою для виникнення відповідних прав і обов'язків у гаранта та принципала (регресні правовідносини) відповідно до ч. 2 ст. 569 ЦК України є правомірність виплати суми за гарантією. Відповідно до норми цієї статті гарант не має права на зворотню вимогу (регрес) до боржника у разі, якщо сума, сплачена гарантом кредиторів, не відповідає умовам гарантії, якщо інше не встановлено договором між гарантом і боржником.

Указане правило діє також і у відповідній сфері міжнародних відносин. Зокрема, положення ст. 9 Уніфікованих правил міжнародної торгової палати для гарантій на першу вимогу від 1992 р. передбачають обов'язок гаранта перевірити всі надані документи на предмет відповідності їх вимогам гарантії. Якщо документи не будуть відповідати встановленим вимогам, гарант повинен їх відхилити. Із указанного можна зробити висновок, що при недобросовісному платежі підстава для виникнення регресної вимоги відсутня. Означене кореспондується з приписами п. 2 ст. 17 Конвенції ООН про незалежні гарантії та резервні акредитиви від 1995 року. Разом із тим зазначене правило може бути змінене домовленістю гаранта і принципала. Так, в міжнародних відносинах практикується внесення в договір умови про відмову принципала від оспоровання безпідставності платежу⁴. У цьому разі факт виплати бенефіціару суми не буде ускладнений додатковою умовою про правомірність дій гаранта.

Безумовно, гарант, надаючи гарантію бенефіціарові, заінтересований в тому, що у разі здійснення виплати гарантійної суми він зможе оперативним чином компенсувати понесені витрати. Звідси виникає питання про можливість забезпечення регресного права гаранта.

Звичайно, наявність одних фідучіарних відносин, бездоганної кредитної історії принципала недостатньо гарантує для того, щоб видати гарантію. У такому разі банк, користуючись наявним домінуючим становищем, вправі вимагати забезпечення своїх інтересів. Відповідно до п. 5 Глави 1 Розділу II Постанови Правління НБУ «Про затвердження Положення про порядок здійснення банками операцій за гарантіями в національній та іноземній валютах» до заяви про надання банком гарантії можуть бути включені умови про забезпечення вимог гаранта шляхом укладеного договору застави, іншого забезпечення. Отже, гарант може обезпечити себе від ризику неплатежу з боку принципала.

Щодо забезпечення гарантійного зобов'язання, то, звичайно, будь-який із традиційних способів забезпечення може використовуватися, але через те, що більшість способів забезпечення не надають гаранту можливості достатньо швидко та повно задовольнити свої вимоги, найнадійнішим способом забезпечення виступає застава.

Як відомо, застава є одним із найбільш перевірених способів забезпечення, оскільки гарант-заставодержатель у випадку невиконання принципалом зобов'язання про виплату сум відповідно до регресної вимоги набуває права отримати задоволення за рахунок заставленого майна переважно перед іншими кредиторами принципала.

Відповідно до приписів ст. 576 ЦК України предметом застави може бути будь-яке майно (зокрема річ, цінні папери, майнові права), що може бути відчужене заставодавцем і на яке може бути звернене стягнення. Виняток становить майно, яке виключене з цивільного обороту, вимоги, які нерозривно пов'язані з особою кредитора (сплата аліментів, відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю), а також іншого майна у випадках, встановлених законом та ст. 576 ЦК України.

Розглянемо окремі види застави.

Застава нерухомого майна

Відповідно до положень ч. 1 ст. 181 ЦК України до нерухомих речей (нерухоме майно, нерухомість) належать земельні ділянки, а також об'єкти, розташовані на земельній ділянці, переміщення яких є неможливим без їх знецінення та зміни їх призначення, тобто об'єкти, переміщення яких неможливе без нанесення

ним матеріальної шкоди (будівлі, споруди тощо). Також режим нерухомої речі може бути поширений законом на повітряні та морські судна, судна внутрішнього плавання, космічні об'єкти, а також інші речі, права на які підлягають державній реєстрації. Права на вищезазначені об'єкти підлягають обов'язковій державній реєстрації. Гроші та цінні папери визнаються рухомим майном.

Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» в ст. 2 дає визначення об'єкта нерухомого майна – земельні ділянки, а також об'єкти, розташовані на земельній ділянці (будівля, споруда тощо), переміщення яких є неможливим без їх знецінення та зміни їх призначення. Згідно з ч.ч. 1, 2 ст. 577 ЦК України договір застави нерухомого майна підлягає нотаріальному посвідченню та державній реєстрації у порядку, встановленому законом. Як зазначено в п. 2 ч. 1 ст. 4 вищевказаного Закону обов'язковій державній реєстрації підлягає іпотека. Державна реєстрація є доказом існування зареєстрованого права. У випадку відсутності реєстрації договір застави нерухомого майна вважається таким, що не вчинений у належній формі (неукладений). Відповідно, виникають несприятливі наслідки, тому реєстрація прав – дуже важлива стадія в укладенні правочину (договору застави). Відповідно до абз. 2. ч. 7 ст. 3 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» державна реєстрація обтяжень речових прав проводиться незалежно від місця розташування об'єкта нерухомого майна.

Незважаючи на те, що застава нерухомого майна є одним із найнадійніших способів забезпечення регресних вимог, гарант далеко не завжди обирає саме такий спосіб забезпечення, предметом якого виступає об'єкт нерухомості.

Застава рухомого майна

Застава рухомого майна – доволі поширений спосіб забезпечення регресних вимог гаранта. Відповідно до положень ст. 2 Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» під рухомим майном розуміють окрему рухому річ, сукупність рухомих речей, гроші, валютні цінності, цінні папери, а також майнові права та обов'язки. Згідно зі ст. 4 Закону застава належить до забезпечувальних обтяжень, тобто таке, яке встановлюється для забезпечення виконання зобов'язання боржника або третьої особи перед обтяжувачем. Предметом обтяження може бути рухоме майно, яке стане власністю боржника в майбутньому. Якщо інше не встановлено законом або договором, обтяження поширюється на:

- 1) невід'ємні приналежності рухомої речі, що є предметом обтяження;
- 2) продукцію, плоди та доходи, що виробляються, добуваються, одержуються від використання предмета обтяження;
- 3) будь-яке рухоме майно, що заміщує початковий предмет обтяження і може бути ідентифіковане як таке;
- 4) доходи від відчуження предмета обтяження, якщо вони можуть бути ідентифіковані як такі;
- 5) страхове відшкодування в разі настання страхового випадку щодо предмета обтяження, якщо предмет обтяження відповідно до закону або договору підлягає страхуванню, або будь-яке інше відшкодування, отримане боржником унаслідок вилучення або втрати предмета обтяження.

Згідно зі ст. 22 Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» обтяження може забезпечувати виконання боржником дійсної існуючої вимоги або вимоги, яка може виникнути в майбутньому. Це дуже актуально, тому що вимога гаранта може і не виникнути. Кредитор (гарант) та боржник (принципал) повинні досягти згоди про максимальний розмір вимоги, яка забезпечується обтяженням. За рахунок предмета обтяження гарант має право задовольнити свою вимогу за забезпеченим обтяженням у повному обсязі або в частині, встановленій договором. Розмір забезпеченої обтяженням вимоги визначається на момент її задоволення і включає:

- 1) відшкодування витрат, пов'язаних з пред'явленням вимоги і зверненням стягнення на предмет обтяження;
- 2) сплату процентів і неустойки;
- 3) сплату основної суми боргу;
- 4) відшкодування збитків, завданих порушенням боржником забезпеченого зобов'язання або умов обтяження;
- 5) відшкодування витрат на утримання і збереження предмета обтяження.

Організація застави за допомогою складських свідоцтв

Як відомо, складські свідоцтва є товаророзпорядчими цінними паперами, які посвідчують право власності на переданий до зберігання товар. Враховуючи те, що предметом договору зберігання на товарному складі, як правило, виступають речі, визначені родовими ознаками, то у своєму дослідженні ми будемо послуговуватися положення таких спеціальних законів, як «Про сертифіковані товарні склади та прості і подвійні складські свідоцтва» та «Про зерно та ринок зерна в Україні».

Спочатку розглянемо відносини застави простого складського свідоцтва. З метою забезпечення регресної вимоги шляхом застави простого складського свідоцтва принципал спочатку повинен організувати зберігання майбутнього предмета застави на товарному складі та оформити це зберігання. Товарний склад видає йому просте складське свідоцтво на пред'явника (ч. 2 ст. 965 ЦК України). Необхідно застрахувати товар від ризиків випадкової загибелі або пошкодження (аналогічні положення містяться в ч. 7 ст. 37 Закону України «Про зерно та ринок зерна в Україні»). Договір страхування варто укласти таким чином, щоб права вигодонабувача переходили разом з уступкою прав на просте складське свідоцтво. Відповідно до приписів ч. 2 ст. 21 Закону України «Про сертифіковані товарні склади та прості і подвійні складські свідоцтва» воло-

ділець простого складського свідоцтва може передати його в заставу. При цьому просте складське свідоцтво вилучається у поклажодавця і перебуває у володінні заставодержателя.

Підписання договору про надання гарантії повинно супроводжуватися укладанням договору про заставу простого складського свідоцтва. Зберігання заставленого складського свідоцтва може бути передано або безпосередньо банку-гаранту, або організовано шляхом розміщення на депозиті нотаріуса.

У своїх дослідженнях Е. А. Шикова зазначає, що можна виділити наступні істотні ознаки, які відрізняють заставу простого складського свідоцтва від звичайного договору застави.

1. Питання про фактичне зберігання предмета застави при звичайному договорі зберігання (за загальним правилом предмет застави залишається у заставодавця) є достатньо непевним, оскільки заставодавець може розпорядитися предметом застави всупереч волі заставодержателя (кредитора). У випадку застави простих складських свідоцтв заставодавець позбавлений права розпоряджатися та користуватися предметом застави, оскільки товаророзпорядчого документа у нього немає.

2. По-різному розподіляється відповідальність у випадку пошкодження або знищення предмета застави. При традиційній формі застави відповідальність за знищення чи пошкодження предмета застави буде нести виключно сам заставодавець, у випадку ж застави простого складського свідоцтва ця відповідальність перекладається на товарний склад і страхову компанію.

3. Простота реалізації предмета застави. У випадку невиконання основного зобов'язання, забезпеченого заставою простого складського свідоцтва, стягнення буде звернене на предмет застави, представленого у вигляді вказаного товаророзпорядчого цінного паперу. Технічно на аукціоні набагато простіше продати «пакет» цінних паперів, аніж реальний товар, що виражений у відповідних товарних показниках.

4. Дискретний принцип реалізації предмета застави полягає в наступному. Якщо відповідно до договору про заставу простих складських свідоцтв повернення кредиту передбачено частинами протягом певного часу (часткова оплата за гарантією), то частинами можна також передбачити звільнення від обтяження правами застави і товару, повертаючи позичальникові пропорційну частину «пакету» простих складських свідоцтв. Це створює додаткові переваги для обох сторін договору застави⁵.

Для того, щоб у принципала була можливість заставити подвійне складське свідоцтво, він також повинен, як і у випадку із простим складським свідоцтвом, організувати зберігання предмета застави на товарному складі, а сертифікований склад – здійснити його страхування, якщо інше не зазначено в договорі (ст. 15 Закону). Якщо предметом зберігання на товарному складі є зерно, то договір страхування укладається в обов'язковому порядку, з покладанням витрат зі страхування на поклажодавця.

Принципал, володіючи подвійним складським свідоцтвом та страховкою на товар (що цілком доречно, а інколи й обов'язково), має право здійснити заставу такого цінного паперу.

Згідно з положеннями ч. 1 ст. 4 Закону України «Про сертифіковані товарні склади та прості і подвійні складські свідоцтва» подвійне складське свідоцтво складається з двох частин – складського свідоцтва та заставного свідоцтва (іменується варантом), які можуть бути відокремлені одне від одного. При підписанні договору про надання гарантії, у якому погоджена умова про регресні права, застава товару, прийнятого на зберігання за подвійним складським свідоцтвом, згідно з ч. 3 ст. 14 Закону виникає після відокремлення і передачі заставної частини складського свідоцтва (заставного свідоцтва) від заставодавця заставодержателю з моменту укладення відповідного договору застави.

Положеннями ч. 4 ст. 38 Закону України «Про зерно та ринок зерна в Україні» передбачено, що у разі отримання кредиту за заставним свідоцтвом обидві частини подвійного складського свідоцтва на зерно повинні містити найменування і місцезнаходження юридичної особи, що видала кредит (надання гарантії є кредитною операцією банку. – примітка та курсив мій І.Л.), дату видачі й розмір кредиту, умови, на яких він виданий, і підпис уповноваженого працівника юридичної особи, завірений печаткою юридичної особи або нотаріально. Приписами ж ч. 1 ст. 40 цього Закону передбачено, що складське та заставне свідоцтво можуть передаватися разом або окремо за передавальними написами (індосаментами).

Таким чином, принципал повинен відділити варант від подвійного складського свідоцтва і передає його гаранту, зробивши на варанті перший передавальний надпис (індосамент), а на складських частинах – відмітку про суму отриманої гарантії, обсяг відповідальності згідно з договором про надання гарантії.

З моменту вчинення індосаменту на варанті та його передачі гаранту останній стає держателем заставної частини подвійного складського свідоцтва, набуває право застави на товар, який передано на зберігання. Втім, якщо складські частини подвійного складського свідоцтва залишилися у принципала, то останній в принципі має право розпорядитися предметом застави. Згідно зі ст. 16 Закону України «Про сертифіковані товарні склади та прості і подвійні складські свідоцтва» склад зобов'язаний повернути товар лише у випадку пред'явлення обох частин подвійного складського свідоцтва. Зокрема, володілець складського свідоцтва, відділеного від заставного свідоцтва, вправі розпоряджатися товаром, але не може взяти його зі складу до моменту виконання зобов'язання відповідно до домовленості про регресні права або припинення гарантії за іншими підставами (ч. 1, 3 ст. 22 Закону України «Про сертифіковані товарні склади та прості і подвійні складські свідоцтва»).

Проте відповідно до приписів ч. 2 ст. 44 Закону України «Про зерно та ринок зерна в Україні» володільцеві складського свідоцтва, який не має заставного свідоцтва, але вніс суму боргу (виконав регресну вимогу гаранта) (примітка та курсив мій – І.Л.) за ним, зерновий склад видає зерно в обмін на складське свідоцтво та за умови надання разом з ним документа, що підтверджує сплату суми боргу за заставним сві-

доцтвом. У цьому разі зерновий склад, що видав зерно володільцеві складського свідоцтва, який не має заставного свідоцтва та не вніс суми боргу за ним, несе відповідальність перед володільцем заставного свідоцтва за платіж усієї суми, забезпеченої за ним (ч. 3 ст. 44 цього ж Закону). Аналогічні приписи також містяться й у ч. 2 ст. 966 ЦК України.

Вважаємо, що з метою убезпечення інтересів гаранта складську частину подвійного складського свідоцтва можна помістити або на депозит нотаріуса, або організувати їх зберігання, наприклад, в індивідуальному банківському сейфі.

Проте в будь-якому випадку відповідальність за збереження предмета застави будуть нести товарний склад і страхова компанія, а не заставодавець, тому що товарний склад не вправі видати товар володільцю складської частини без належного підтвердження оплати боргу перед володільцем заставної частини, оскільки означене суперечитиме чинному законодавству.

Організація застави за допомогою векселя

Відповідно до законодавства вексель належить до групи боргових цінних паперів і може бути предметом застави. Законодавче визначення поняття «вексель» наводиться у постанові НБУ «Про затвердження Положення про порядок здійснення операцій банками з векселями в національній валюті на території України» й визначається як цінний папір, що засвідчує безумовне грошове зобов'язання векседавця сплатити у визначений строк визначену суму грошей власнику векселя (векселедержателю). Як відомо, гарант, видаючи гарантію бенефіціарові, виконує своє зобов'язання відповідно до укладеного договору про надання гарантії. Якщо бенефіціар не звернеться до гаранта з вимогою про виплату гарантійної суми, то, відповідно, не можуть виникнути і регресні відносини. Якщо ж регресні відносини все ж таки виникли, однак право регресу не забезпечене, то виникає питання стосовно правової природи платежу гаранта, в результаті якого припиняється основне зобов'язання. Указаний платіж не можна розглядати інакше як кредит, про що справедливо вказує Н. Ю. Рассказова⁶. Відповідно до ст. 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність» банківським кредитом визнається будь-яка гарантія. Тому й не випадково, що банк при виданні гарантії заводить на особу принципала окрему кредитну справу. Звідси й сама гарантія банками розглядається як кредитна операція.

Згідно з положенням ст. 14 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» векселі поділяються на прості та переказні. Простий вексель – це вексель, який містить зобов'язання векседавця сплатити у зазначений строк визначену суму грошей власнику векселя (векселедержателю). Відповідно, переказний вексель – це вексель, який містить письмовий наказ однієї особи (юридичної або фізичної) іншій особі сплатити у зазначений строк визначену суму грошей третій особі.

Згідно із класифікацією, наведеною у ст. 3 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок», векселі належать до ордерних цінних паперів. Перехід прав за останнім здійснюється за допомогою передавального напису – індосаменту, тобто напису на ордерному цінному папері, що посвідчує перехід прав за цінним папером до іншої особи. Відповідно до п. 5.1 Глави 5 Постанови НБУ «Про затвердження положення про порядок здійснення операцій банками з векселями в національній валюті на території України» вексель приймається в заставу тільки за таких умов:

а) на векселі є підписи не менше ніж двох осіб:

- прості векселі – з підписом векседавця та з індосаментом векселедержателя;
- переказні векселі, видані на іншу особу на користь третьої особи, з підписами трасанта (векседавця), акцептанта (на себе зобов'язання здійснити платіж за переказним векселем під час настання строку платежу) та з індосаментом ремітента (векселедержатель переказного векселя) (на таких векселях не може бути менше трьох підписів);
- переказні векселі, видані на іншу особу на користь трасанта, з підписами трасанта, акцептанта та з індосаментом трасанта;
- переказні векселі, видані трасантом на самого себе і на користь третьої особи, з підписами трасанта (акцептанта) та індосаментом ремітента;

– переказні векселі, видані в кількох примірниках за наявності хоча б одного акцептованого примірника і хоча б одного належним чином індосованого примірника. В індосованому примірнику мають бути підписи трасанта та індосамент ремітента (у векселях, виданих трасантом на свою користь, – індосамент трасанта);

б) вексель належним чином індосований (на векселях, частково оплачених до строку, має бути відповідний надпис).

Оскільки видача гарантії є банківською кредитною операцією, то застава векселів здійснюється на загальних принципах банківського кредитування.

Особливістю цього виду кредитування є порядок надання, зберігання та реалізації застави, якою є векселі. Питання про вибір способу забезпечення векселя (шляхом заставного індосаменту або ж заставного індосаменту в комплексі з договором застави відповідно до ЦК України) має не тільки теоретичне, але й доволі значне практичне значення.

Теоретичний аспект цієї проблеми важливий для поглиблення розуміння суті і специфіки застави векселя в різних правових площинах (вексельній та вексельно-цивільній), а практичний повинен відображати існуючі реалії господарського механізму реалізації застави векселя як способу забезпечення регресного права гаранта. З цією метою необхідно провести зіставлення положень чинного ЦК України та вексельного права про заставу.

Відповідно до законодавства застава виникає на підставі договору, закону або рішення суду (ч. 1 ст. 574 ЦК України). Договір застави укладається у письмовій формі. Крім того, відповідно до ч. 1 ст. 584 ЦК України у договорі застави визначаються суть, розмір і строк виконання зобов'язання, забезпеченого заставою, подається опис предмета застави, а також визначаються інші умови, погоджені сторонами договору. Звідси можна зробити певні висновки. По-перше, з погляду цивільного права без укладення договору застави немає і самої застави та, по-друге, – в рамках ЦК України для застави (зокрема і векселя) необхідно й достатньо укладення договору про заставу. Із даних висновків органічно ми доходимо іншого висновку: здійснення заставного індосаменту згідно з вимогами вексельного права не приводить до виникнення права застави з погляду ЦК України і відповідно виключається застосування норм ЦК, що регулюють заставні відносини.

Водночас, керуючись нормами вексельного права, необхідно визнати, що будь-які договори, які знаходяться поза межами регламентованого змісту векселя, не мають юридичної сили для вексельного правовідношення. Фактично це означає, що застава векселя оформлюється з позиції вексельного права заставним індосаментом, а договір про заставу векселя формально буде розглядатися як такий, що не має сили. Це підтверджується і законодавством, зокрема, відповідно до ч. 1 ст. 53 Закону України «Про заставу», якщо законом чи договором не передбачено інше, застава векселя чи іншого цінного паперу, який може бути переданий шляхом вчинення передавального запису (індосаменту), здійснюється шляхом індосаменту і вручення заставодержателю індосованого цінного паперу. Спеціальні закони, присвячені правому регулюванню векселя («Про обіг векселів в Україні», «Про цінні папери та фондовий ринок»), не передбачають іншого порядку передання прав за векселем. Закон встановлює лише необхідність вчинення заставного індосаменту для виникнення відносин застави, а ЦК України вимагає також укладення договору. Проте норми ЦК України про заставу є загальними щодо норм Закону, які є спеціальними. Звідси, здавалося б, ми повинні керуватися нормами Закону – і все нібито зрозуміло. Проте все-таки варто мати на увазі, що гарантими переважно виступають банки, і вони зобов'язані дотримуватися Постанови «Про затвердження Положення про порядок здійснення операцій банками з векселями в національній валюті на території України», затвердженої Правлінням НБУ. Так, відповідно до приписів п. 7.2 Глави 7 Положення банк приймає векселі в заставу на підставі укладеного з векселедержателем-позичальником договору про заставу, у якому також встановлюється місце зберігання заставлених векселів. При цьому зі змісту 7.4 Положення вбачається, що на векселях пред'явник може виконати заставний, повний або бланковий індосамент, індосамент на пред'явника. Вид індосаменту встановлюється договором про заставу. За заставним індосаментом банку передаються такі права:

- 1) на пред'явлення до платежу та одержання платежу за векселем;
- 2) на здійснення протесту в разі несплати чи часткової оплати векселя;
- 3) на звернення з позовом про стягнення належної суми платежу до зобов'язаних за векселем осіб.

Отже, укладення договору про заставу векселя є обов'язковим для банків, і вони не можуть ігнорувати положення вказаного Положення. На практиці це може спричинити певні труднощі. Звернення ж стягнення на заставлених векселі в разі нена належного виконання зобов'язань за кредитом (саме так позначається гарантія банку) банк здійснює також у порядку, передбаченому договором про заставу та чинним законодавством.

Звернення банком стягнення на заставлених векселі може бути здійснене шляхом:

- 1) пред'явлення векселя до платежу зобов'язаній особі, якщо вексель одержаний за заставним або передатним індосаментом;
- 2) продажу, якщо вексель одержаний за передатним індосаментом.

Комбінований підхід до проблеми векселя з погляду вексельного та цивільного права заслуговує на підтримку, що виключить спори в майбутньому з приводу укладення договору застави. Тому для того, щоб не порушити причинно-наслідковий зв'язок між основним зобов'язанням і забезпечувальним, необхідно укласти все ж таки договір застави відповідно до вимог норм ЦК України.

Застава акцій та часток

Приймаючи в заставу акції та частки, необхідно враховувати вид товариства, правову специфіку та об'єм компетенції заставодавця. Згідно з ч. 1 ст. 576 ЦК предметом застави можуть бути, зокрема, цінні папери. Щодо часток товариства, то жодних законодавчих обмежень немає, тому вони також можуть бути об'єктом заставних відносин. Акція відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 195 ЦК України належить до пайових цінних паперів. Законодавче визначення терміна «акція» надається у ст. 6 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок». Відповідно до цієї норми акція – іменний цінний папір, який посвідчує майнові права його власника (акціонера), що стосуються акціонерного товариства, включаючи право на отримання частини прибутку акціонерного товариства у вигляді дивідендів та право на отримання частини майна акціонерного товариства у разі його ліквідації, право на управління акціонерним товариством.

Варто зазначити, що застава акцій залежить від того, яким є товариство: публічним чи приватним. Згідно з ч. 1 ст. 5 Закону України «Про акціонерні товариства» акціонерні товариства за типом поділяються на публічні акціонерні товариства та приватні акціонерні товариства. Акціонери публічного акціонерного товариства можуть відчувувати належні їм акції без згоди інших акціонерів та товариства, тому будь-яких перешкод, навіть теоретичних, не може виникнути при реалізації прав із застави. Можливо, із приватним акціонерним товариством та іншими господарськими товариствами можуть виникнути труднощі? Оскільки питання із господарськими товариствами досить об'ємне, тому зупинимося на найактуальніших моментах

деяких видів цих товариств (товариство з обмеженою відповідальністю та товариство з додатковою відповідальністю), а також паралельно присвятимо увагу приватному акціонерному товариству.

Як зазначають дослідники, найбільше обмежень у розпорядженні часткою у господарському товаристві мають товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю разом із приватним акціонерним товариством. Дані обмеження також іменуються «обмежувальними мотивами»⁷. Наведемо ж ті обмеження, на які спираються для обґрунтування неможливості застави акцій приватного акціонерного товариства разом з товариствами обмеженою та додатковою відповідальністю, а потім проведемо правову експертизу аргументів. Всі обмеження зводяться до наступного:

1) перше обмеження полягає в тому, що у статуті товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю може бути передбачено неможливість відчуження частки третій особі (ч. 2 ст. 147 ЦК України). У цьому разі можна вимагати виплату грошової суми або виділення майна тільки за умови, що решта учасників товариства відмовляється придбати заставлену частку;

2) друге обмеження полягає в тому, що члени товариства мають право переважної купівлі (абз. 2. ч. 2 ст. 147 ЦК України), а щодо ПрАТ, то це правило також діє (ч. 2 ст. 7 Закону України «Про акціонерні товариства»). Відповідно, доходять висновку, що реалізація предмета застави може бути утруднена та оспорена при недотриманні цього права в судовому порядку;

3) третє обмеження може міститися в статуті товариства та полягати в необхідності отримання згоди членів товариства на перехід права власності на частку;

4) четверте полягає в тому, що виплаті підлягає не зафіксована у статуті, а лише реально сплачена частка (ч. 3 ст. 147 ЦК України);

5) п'яте обмеження передбачає, що у статуті товариства може бути встановлено порядок і строки виплати частки учаснику, який вибув (у статуті може бути зазначено, що вартість частки виплачується лише через деякий час після письмового звернення або закінчення фінансового року і т.д.).

Як відомо, способи набуття права власності поділяються на похідні. Первісні характеризуються тим, що у цьому разі право власності виникає вперше або незалежно від волі попереднього власника. Особливістю первісного способу можна визнати те, що праву власності притаманна «чистота права», тобто право нічим не обтяжене. Наприклад, при конфіскації речі, яка була предметом оренди, орендні відносини припиняються і, відповідно, право на річ стає не обтяженим. Похідним способам набуття права власності притаманні наступні ознаки:

1) право нового власника ґрунтується на праві попереднього власника;

2) новий власник знаходиться в такому ж правовому становищі, що й попередній власник (мається на увазі всі обтяження права). Наприклад, укладаючи договір купівлі-продажу земельної ділянки, новий власник буде обтяжений речовим правом сервітуту, яким був обтяжений попередній власник. Можна зробити висновок, що змінюється лише особа, яка презентує право, але не саме право;

3) перехід права власності за похідними способами, як правило, здійснюється за волею попереднього власника (купівля-продаж, дарування, позика тощо).

Виникає питання стосовно визначення правової природи способу набуття права власності на предмет застави в результаті звернення на нього стягнення. Якщо визнати, що стягнення на предмет застави належать до похідного способу набуття права власності, то тоді перераховані п'ять аргументів («обмежувальні мотиви») цілком будуть відповідати наведеній позиції. Проте чи дійсно це так? Для відповіді на поставлене питання необхідно провести правову експертизу заставних відносин. Припустимо, що предмет застави є також предметом і орендних відносин (класичний приклад). Якщо дотримуватися концепції застави як похідного способу набуття права власності, то необхідно визнати, що у результаті звернення стягнення на предмет застави орендні відносини зберігатимуться, в протилежному випадку варто вести мову про заставу як первісний спосіб. У цьому разі доволі проблематичним буде пояснити положення ч. 3 ст. 528 ЦК України, відповідно до яких інша особа може задовольнити вимогу кредитора без згоди боржника у разі небезпеки втрати право на майно боржника (зокрема право оренди) внаслідок звернення кредитором стягнення на це майно. Звідси, положення чинного ЦК України дають чітку та однозначну відповідь на поставлене питання: в результаті звернення стягнення на предмет застави право власності нового власника є «чистим», тобто вільним від будь-якого обтяження (абсолютне право власності в його ідеальному змісті). Отже, ті висновки, які ґрунтуються на положеннях про стягнення предмета застави як похідного способу набуття права власності, є сумнівними та вимагають додаткового аргументування. Ми зі свого боку надалі будемо спиратися на концепцію стягнення на предмета застави як первісного способу набуття права власності.

Необхідним також видається проаналізувати п'ять «обмежувальний мотивів» та зіставити їх відповідність концепції застави як первісного способу набуття права власності. Перше обмеження стосується неможливості відчуження частки третій особі, якщо це передбачено статутом. Відчуження – це діяння управомоченого суб'єкта, яке завжди здійснюється за волею особи. Звернення ж стягнення предмета застави не вимагає не те відповідних вольових дій зі сторони боржника, тому дане положення не витримує критики на свою адресу. Окрім того, спеціальна норма передбачає можливість звернення стягнення кредиторами на частку майна товариства пропорційну частці боржника (ст. 149 ЦК України). Хоча ця норма і передбачає, що звернення може бути здійснено на майно боржника лише за особистими боргами у разі недостатності у нього іншого майна для задоволення вимог кредиторів. Формально можна вести мову про звернення стягнення на інше майно. Проте необхідно враховувати один із основних принципів заставних правовідносин – незмін-

ність предмета застави (ст. 579 ЦК України, ст. 7 Закону України «Про заставу»). Звідси випливає, що перше обмеження не може застосовуватися у заставних відносинах.

Щодо переважного права купівлі учасника товариства частки; то варто зазначити, що дана норма стосується випадків відчуження частки, а не звернення стягнення на неї. На це прямо вказує закон, помістивши цю норму до частини статті, яка присвячена саме відчуженню (ч. 2 ст. 147 ЦК України). Тому заставодержателеві не потрібно вчиняти будь-яких попередніх дій, що спрямовані на переважне набуття частки учасниками. Це правило на заставні відносини не поширюється. Критика третього обмеження органічно випливає з другого. У результаті звернення стягнення на предмет застави та її реалізації, скажімо, на публічних торгах у особи виникає абсолютне право власності, яке не може залежати від волі третіх осіб. Можливо, мається на увазі ситуація, коли особа стає власником частки, але не стає учасником товариства – це вже інша справа, проте і тут відповідно до абз. 3 п. 31 Постанови Пленуму ВСУ «Про практику розгляду корпоративних спорів» від 24 жовтня 2008 р. за № 13 особа, яка придбала частку в статутному капіталі ТОВ чи ТДВ, здійснює права і виконує обов'язки учасника товариства з моменту набуття права власності на частку в статутному капіталі.

З приводу ж приватного акціонерного товариства, то відповідно до положень ч. 8 ст. 7 Закону України «Про акціонерні товариства» у разі виникнення права звернення стягнення на акції приватного акціонерного товариства у зв'язку з їх заставою відчуження таких акцій здійснюється з дотриманням переважного права акціонерів на придбання цих акцій. Як видається, у цьому разі доцільно керуватися приписами ч. 2. ст. 7 вищенаведеного закону, відповідно до яких статутом приватного акціонерного товариства може бути передбачено переважне право його акціонерів на придбання акцій цього товариства. Тобто, якщо положення статуту ПрАТ (приватного акціонерного товариства) не містять у собі положень стосовно переважних прав акціонерів на придбання акцій, то й застосування приписів ч. 8 ст. 7 Закону видається необґрунтованим.

Решта два обмеження цілком заслуговують на підтримку, оскільки повністю узгоджуються із чинним законодавством та концепцією застави як первісного способу набуття права власності. Варто зазначити, що використовуючи такий предмет застави, як акції та частки, не завадило б спершу ознайомитися зі статутом господарського товариства. Це суттєво зменшить ризик виникнення потенційних проблем як у заставодержателя (гаранта), так і заставодавця (принципала).

Застава права

Як зазначає О. В. Латинцев, з метою класифікації правовідносин при заставі прав всі права, які можуть належати суб'єктам цивільного права, можуть бути поділені на:

- 1) ті, що вільно відчужуються;
- 2) обмежено відчужувані (наприклад, коли право належить особі, яка має відповідний дозвіл, але який відсутній в іншій особі);

- 3) ті, що не відчужуються (права, нерозривно пов'язані з особою кредитора: сплата аліментів, відшкодування шкоди, а також інші права, передання яких заборонено законом (*також договором. – прим. авт.*))⁸.

Зрозуміло, що права, які не можуть передаватися (відчужуватися), не можуть бути і предметом застави. Відчужувані права в свою чергу, можна поділити на:

- 1) права вимоги, застава яких не вимагає згоди боржника, якщо інше не зазначено в договорі;
- 2) права на чужу річ, які можуть бути заставлені у випадку, якщо власник речі або особа, якій належить майнове право, передали річ або майнове право з правом їх застави.

Аналогічно здійснюється розподіл стосовно обмежено відчужуваних прав. При цьому необхідно зазначити, що обмежена відчужуваність прав не перешкоджає укладенню договору застави (за умови дотримання вимоги для укладення цього правочину) із заставодержателем, який не має відповідного дозволу (спеціальної правосуб'єктності). Однак здійснити виконання зобов'язання в натурі можна лише щодо особи, яка таку спеціальну правосуб'єктність має.

Здійснюючи заставу прав необхідно враховувати такі особливості:

- 1) заставодавцем може бути власник речі або особа, якій належить майнове право (ч. 1 ст. 583 ЦК України);

- 2) відповідно до ч. 1 ст. 49 Закону України «Про заставу» заставодавець може укласти договір застави як належних йому на момент укладення договору прав вимоги по зобов'язаннях, в яких він є кредитором, так і тих, що можуть виникнути в майбутньому;

- 3) у договорі застави прав повинна бути вказана особа, яка є боржником щодо заставодавця (ст. 49 Закону);

- 4) заставодавець зобов'язаний повідомити свого боржника про здійснену заставу прав (ст. 49 Закону);

- 5) заставодержатель має право вступати у справу як третя особа в судовому спорі, в якому розглядається позов про заставлене право (ст. 51 Закону);

- 6) заставодержатель у разі порушення заставодавцем обов'язків для захисту заставленого права має право самостійно вживати всіх заходів, необхідних для захисту заставленого права проти порушень з боку третіх осіб (ст. 51 Закону).

У випадку невиконання принципалом регресної вимоги гаранта останній має право звернути стягнення за заставлені права. При цьому гарант, як особа, що уповноважена здійснювати відчуження майна, може укласти з набувачем договір купівлі-продажу, оскільки згідно з приписами ч. 2. ст. 656 ЦК України предметом договору купівлі-продажу можуть бути майнові права (до речі, предметом договору купівлі-продажу може виступати і право вимоги, що не виключає застосування цієї договірної конструкції).

Ми розглянули лише окремі види застави, але варто зазначити, що хоча застава і є одним з найнадійніших способів забезпечення регресної вимоги гаранта, оскільки забезпечення полягає в самому майні боржника, яке, як правило, еквівалентне вартості основного зобов'язання, проте нею не обмежується.

Разом із розглянутими видами застави для забезпечення гарантії є також і інші забезпечення, що, наприклад, зазначені в п. 4.2 Глави 4 Постанови НБУ «Про затвердження Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями». До них, зокрема, належать майнові права на грошові кошти, розміщені на вкладному (депозитному) рахунку в банку, кредитний рейтинг якого не нижчий, ніж клас «А» згідно з міжнародною шкалою, підтверджений у бюлетені агентства (компанії) *Standard & Poor's*, або аналогічний рейтинг інших провідних світових рейтингових агентств (компаній), за умови, що строк розміщення коштів не менший, ніж строк користування активом; іменні ощадні (депозитні) сертифікати, що випущені банком-кредитором, або майнові права на грошові кошти боржника чи майнового поручителя, що розміщені на вкладному (депозитному) рахунку в банку-кредиторі, на строк, не менший, ніж строк користування активом, за умови безперечного контролю та доступу банку-кредитора до цих коштів у разі невиконання боржником зобов'язань за кредитною операцією, що обумовлено договором; банківські метали, що перебувають на зберіганні в банку-кредиторі, чи майнові права на банківські метали, які розміщені на вкладному (депозитному) рахунку в банку-кредиторі на строк, не менший, ніж строк користування активом, за умови безперешкодного доступу банку-кредитора до зазначеного предмета застави в разі невиконання боржником зобов'язань за кредитною операцією, що обумовлено договором; цінні папери, емітовані центральними органами виконавчої влади України або Національним банком України тощо.

Гаранти в особі банків, як правило, не схильні не забезпечувати свої ризики та укладають з принципалом відповідний договір застави. Разом з тим не виключена ситуація, коли такий договір відсутній. У цьому разі виникає питання компенсації гарантові виплаченої гарантійної суми.

Як свідчить практика, у якості принципалів виступають саме клієнти банків, що мають у ньому рахунок. Не дивно, що банки воліють працювати зі своїми клієнтами, аніж із сторонніми для них особами. Тому при заповненні заяви про надання гарантії принципал часто на вимогу банку та відповідно до приписів п. 5 Глави 1 Розділу II Постанови НБУ «Про затвердження Положення про порядок здійснення банками операцій за гарантіями в національній та іноземній валютах» додається умова про доручення банку-гаранту списати кошти в національній або іноземних валютах з поточного рахунку принципала для резервування грошового забезпечення (покриття) гарантії. Ця умова обов'язково стане договірною умовою договору про надання гарантії. Якщо така умова присутня в договорі, то у разі звернення бенефіціара з вимогою виплатити гарантійну суму банк просто перерахує кошти із одного рахунку (принципала) на інший рахунок (бенефіціара). Про право регресу тут і говорити не доводиться – дуже зручно для банку.

Разом з тим може виникнути ситуація, за якої гарант жодним чином не забезпечить свої регресні вимоги та не отримає дозволу списати кошти з рахунку принципала. Безперечно, з моменту виплати гарантом бенефіціарові гарантійної суми у нього виникає право регресу до принципала у розмірі фактично сплаченої суми. При цьому принципал має банківський рахунок у банку-гаранті, на якому достатньо коштів для задоволення регресної вимоги. За договором банківського рахунку особа є не власником грошових коштів, що знаходяться на рахунку, вона має право вимагати від банку виплати відповідної суми. Таким чином, це є правом вимоги, а не правом власності. Право регресу – це також право вимоги певної грошової суми. У цьому разі маємо справу із двома протилежними за спрямованістю правами вимог. Тоді чи можна вести мову про взаємозалік цих вимог?

Для застосування інституту взаємозаліку однорідних зустрічних вимог необхідна наявність наступних умов:

- 1) вимоги є однорідними;
- 2) вимоги є зустрічними;
- 3) строк виконання за зобов'язаннями настав.

Вимоги клієнта (принципала) та гаранта є однорідними – обидва мають право на виплату певної грошової суми. Зустрічність вимог теж особливої дискусії не викликає. Щодо настання строку виконання, то відповідно до договору банківського рахунку, банк зобов'язаний видати суму на першу вимогу клієнта – право вимоги виникає у момент вчинення договору, право ж вимоги гаранта виникає з моменту виплати гарантійної суми. Момент виникнення вимог у часі не збігається, але вони можуть одночасно існувати протягом певного періоду і, відповідно, можуть формально застосовуватися норми про взаємозалік.

Якщо визнати за гарантом право на взаємозалік, то варто також визнати і той факт, що залік здійснюватиметься шляхом списання коштів клієнта з банківського рахунку. За умови, що таке списання передбачене договором про надання гарантії, жодних перешкод не повинно виникнути. Проте коли банк здійснює списання коштів з рахунку клієнта (принципала) у порядку взаємозаліку незалежно від волі власника рахунку (іноді навіть всупереч волі), ми маємо справу з примусовим списанням.

Відповідно до п. 1.4 Глави 1 Постанови НБУ «Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» під примусовим списанням розуміють списання коштів, що здійснюється стягувачем без згоди платника на підставі встановлених законом виконавчих документів у випадках, передбачених законом. Примусове списання коштів з рахунків платників ініціюють стягувачі (орган державної виконавчої служби) на підставі виконавчих документів, установлених законами України (п. 5.3 Глави 5 Інструкції).

Таким чином, примусове списання (стягнення) коштів з рахунків клієнтів дозволяється лише у випадках, установлених законами України. Це положення також передбачено і на рівні ЦК України: грошові кошти можуть бути списані з рахунка клієнта без його розпорядження на підставі рішення суду, а також у випадках, встановлених договором між банком і клієнтом (ч. 2 ст. 1071 ЦК України). У протилежному випадку банк не може розпоряджатися грошовими коштами, що знаходяться на рахунку його клієнта, навіть якщо ним є боржник за регресним зобов'язанням. Отже, норми про взаємозалік не можуть застосовуватися, тому що спеціальні норми його виключають.

У цілому зазначимо, що досліджені питання забезпечення регресної вимоги гаранта до принципала у разі виплати гарантійної суми, безумовно, не слід вважати цілковито вичерпаними, оскільки у практичній діяльності можуть виникнути ситуації «некласичного» характеру, які потребуватимуть окремого правового аналізу.

¹ Новицкий И. Б. Регрессные обязательства между социалистическими хозяйственными организациями. Опыт обобщения арбитражной и судебной практики [Текст] / И. Б. Новицкий. – М. : Госюриздат, 1952. – 183 с. – С. 94.

² Вилкова Н. Г. Договорное право в международном обороте [Текст] / Н. Г. Вилкова. – М. : Статут, 2004. – 510 с. – С. 460.

³ Саватье Р. Теория обязательств [Текст] / Р. Саватье. – М. : Прогресс, 1972. – 440 с. – С. 382.

⁴ Овсейко С. Комментарии к Конвенции ООН о независимости гарантий и резервных аккредитивах [Текст] / С. Овсейко // Международное публичное и частное право. – 2001. – № 2. – С. 43–55. – С. 53.

⁵ Шикова Е. А. Правовые проблемы залога ценных бумаг [Текст] / Е. А. Шикова // Актуальные проблемы гражданского права : сб. статей / под ред. проф. М. И. Брагинского. – М. : Изд-во НОРМА, 2002. – Вып. 4. – С. 202–237. – С. 214–215.

⁶ Рассказова Н. Ю. Банковская гарантия по российскому законодательству [Текст] / Н. Ю. Рассказова. – М. : Статут, 2005. – 171 с. – С. 59.

⁷ Сойко Р. П. Способы обеспечения регрессного требования при предоставлении банковской гарантии и порядок прекращения гарантийных обязательств [Текст] / Р. П. Сойко // Банковское право. – 2003. – № 3. – С. 14–20. – С. 18.

⁸ Латынцев А. В. Обеспечение исполнения договорных обязательств [Текст] / А. В. Латынцев. – М. : Лекс-Книга, 2002. – 285 с. – С. 80–83.

Резюме

Лавриненко І. А. Право гаранта на регрес та його забезпечення.

У цій статті автор розглядає проблематику права гаранта на регрес та його забезпечення. Досліджуються способи забезпечення регресного зобов'язання за допомогою застави на різні види майна: рухоме, нерухоме, корпоративні права, складські свідоцтва тощо. Автор також розглядає правову можливість зарахування банком-гарантом депозиту в рахунок погашення регресного зобов'язання.

Ключові слова: гарант, регрес, забезпечення, застава.

Резюме

Лавриненко И. А. Право гаранта на регресс и его обеспечение.

В этой статье автор рассматривает проблематику права гаранта на регресс и его обеспечение. Исследуются способы обеспечения регрессного обязательства с помощью залога на разные виды имущества: движимое, недвижимое, корпоративные права, складские свидетельства и т.д. Автор также рассматривает правовую возможность зачисления банком-гарантом депозита в счёт погашения регрессного требования.

Ключевые слова: гарант, регресс, обеспечение, залог.

Summary

Lavrinenko I. The guarantor's regression right and it's ensuring.

In this article the author considers the issue of right guarantor for the regression and it's ensuring. It was researched the methods of ensuring of regression obligation with the assistance of pledge on different types of property: movables, real estate, corporate rights, warehouse receipts etc. The author also considers legal opportunity of bank clearing by the bank-guarantor of deposit in account of cancellation of regression right.

Key words: guarantor, regression, ensuring, pledge.